Briljant Berlaar fonkelend Gestel

Onze reporter Jessie trekt door het Vlaamse land op zoek naar mooie dorpen, interessante mensen en boeiende verhalen, vergezeld door helpers die de lokale situatie goed kennen. Dit keer verkent ze Berlaar, een gemeente tussen Lier en Heist-op-den-Berg. Ze trekt op pad door Berlaar-centrum en het pittoreske dorpje Gestel, samen met de voorzitter van de lokale landelijke gilde. Willy Beullens is ook schepen van deze gemeente aan de poort van de Antwerpse Kempen.

T Jessie Van Tricht F Marc Demeyer

Berlaar

De gemeente bestaat uit vier 'parochies': Centrum, Station, Heikant en Gestel

- Inwoners: 11.180
- Landelijke Gilde Berlaar telt 120 leden
- Voorzitter: Willy Beullens

Landelijke Gilde Berlaar bestaat al sinds 1917. Tien gemotiveerde bestuursleden organiseren jaarlijks allerhande activiteiten, waaronder koken voor mannen, een zomerse fotozoektocht langsheen de zes schooltuinen en de jaarlijkse bingo-avond 'Vlaaien loten' in de carnavalperiode.
Surf naar landelijkegilden.be/berlaar.

De route zelf volgen?
Bekijk of download ze via buiten.be.

→ Een blik op Berlaar

Ik ontmoet Willy voor het gemeentehuis van Berlaar, midden op het marktplein. "De kiosk en de zogenaamde wortelpoel, een vijver die vroeger een drenkplaats was voor het vee, typeren dit plein", haalt Willy aan. "Kom maar eens terug in de zomer, dan kan je hier elke woensdagavond genieten van een openluchtconcert rond de kiosk!" Binnen buigen we ons over de kaart die onthaalbediende Nadia ons vriendelijk overhandigt.

"Berlaar bestaat uit vier parochies", zegt Willy. "Officieel zijn er drie deelgemeenten: Berlaar en Gestel ten noorden van de spoorweg Leuven-Antwerpen, en Berlaar-Heikant ten zuiden", duidt Nadia aan op de kaart. "In het noorden vormt de Grote Nete de natuurlijke grens met de Nijlense dorpen Kessel en Bevel." Willy vult aan: "De meeste mensen wonen in het centrum. In Heikant woont zo'n derde van de bevolking en Gestel telt slechts tachtig gezinnen. Heikant of Balder-Hei groeide rond de N10 Lier-Aarschot. Vroeger was dat vooral het terrein van de boeren en de arbeiders, terwijl het centrum meer bewoond werd door de middenklasse en veel diamantbewerkers, die zo typisch zijn voor het midden van de Zuiderkempen. Nu is daar geen verschil meer. Op Balder-Hei wordt nog duchtig gefeest tijdens Heikantkermis, een volksfeest dat vier dagen en bijna vijf nachten duurt. De botsauto's rijden dan tot in de vroege uurtjes. Ook mensen van de omliggende gemeentes komen ernaartoe."

Als we terug op het plein staan, wijst Willy nog even de centrale winkelstraat aan. "Berlaar-Centrum telt nog heel wat uiteenlopende handelszaken. De handelaars verenigen zich in de middenstandsvereniging ZOB, waar ik ook de voorzitter van ben", lacht hij trots.

De zusters van Berlaar

In de punt van het driehoekige marktplein lopen we langs de Sint-Pieterskerk en het klooster van de zusters van Berlaar. We lopen even binnen bij zuster Francine. Zij vertelt ons dat er nog een vijftigtal zusters van het Heilig Hart van Maria wonen. "De zusters drukken hun stempel op alles wat met dienstverlening in onze gemeente te maken heeft", getuigt Willy. "Zij baten een aantal woonzorgcentra, ziekenhuizen en kinderopvanginitiatieven uit in de omgeving en er zijn plannen om in Berlaar een nieuw rusthuis te bouwen." Zuster Francine: "De ontstaansgeschiedenis van de lokale middelbare school 'Heilig hart van Maria' is nauw verbonden met de geschiedenis van Boerenbond. Om jongeren voor te bereiden op de taak die hen wachtte op een landbouwbedrijf, hebben de zusters in 1906 een huishoudelijke landbouwschool opgericht. De school beschikte zelfs over een modelhoeve, echt uniek in die tijd." De middelbare school, die vandaag zo'n 1200 leerlingen telt, wordt momenteel uitgebreid met onder andere een nieuwe sporthal. Willy droomt hardop: "We hopen afspraken te kunnen maken om de ruimte multifunctioneel te gebruiken. Ze zou – naast een sportzaal voor de schoolkinderen – ook de thuisbasis kunnen worden van de Berlaarse sportverenigingen." "Wanneer er steeds minder middelen zijn, moet je nadenken over zulke samenwerkingsverbanden", vindt Francine. "De zondagsviering vindt ook plaats in het klooster, in plaats van in de kerk, en alle kerkgangers zijn hier welkom op zondag. In de winter is het zuiniger om op één locatie te stoken." Berlaar heeft een middelbare school, maar telt ook zes basisscholen, met evenveel schooltuintjes. "Naar aanleiding van 'Berlaar, dorp in de Kijker 2008' werd toen in mei ook de allereerste schooltuinroute van Vlaanderen plechtig ingehuldigd", vertelt Willy trots. "Het is een fietsroute van ruim 21 km, die de zes schooltuinen in Berlaar verbindt. Elke zomer organiseert de gilde ook een fotozoektocht langs deze route."

Gestel, het pareltje langs de Grote Nete.

Het gemeentehuis van Berlaar aan het marktplein.

Het stationsgebouw werd omgetoverd tot literair café.

Foto's achter de schermen op facebook.com/landelijkegilden.

De diamantnijverheid tekende de streek

We verlaten het centrum en komen langs de oude terreinen van *Lens Diamond Industries*, nu het bedrijventerrein Park Diamant. Deze eerste grote diamantwerkplaats in de Kempen opende in mei 1975 haar deuren. Het initiatief van de groep De Beers zou in het begin van de jaren 80 werk bieden aan zo'n zeshonderd diamantbewerkers. "Dat waren voornamelijk diamantzagers en -klievers," vertelt Willy, "die de diamant voorbewerkten vooraleer de stenen naar de slijpers gingen." Maar de diamant drukte al veel eerder zijn stempel op Berlaar. "Door de opgang van Antwerpen als diamantcentrum en de ontdekking van enkele nieuwe Zuid-Afrikaanse mijnen, brak al in het begin van de 20ste eeuw de kleine, niet-georganiseerde diamantnijverheid door in de Kempen. In het midden van de jaren 60 woonden er een duizendtal diamantbewerkers in onze gemeente. In kleine achterhuizen in hun tuinen zaagden en slepen zij de diamanten. Toen ik in de jaren 80 naar Berlaar verhuisde, was de diamantindustrie hier nog springlevend. Ik herinner me dat er hier zeker tot in de jaren 90 bewakers voor de deur stonden." De diamantindustrie verhuisde intussen naar de lageloonlanden. "Mensen uit Berlaar werken nu zowat overal in de omgeving, onder meer bij Van Hool, de autocar- en bussenproducent in Koningshooikt. Ook het militaire distributiecentrum voor wisselstukken in Berlaar zelf stelt heel wat mensen tewerk."

Hof van Rameyen, een aangename stop langs het fietsroutenetwerk.

Zuster Francine, een van de zusters van Berlaar.

Gestel, pareltje langs de Grote Nete

Achter het bedrijventerrein, zo'n twee kilometer van het centrum, komen we aan in het rustgebied van Berlaar. Een eerste stop is het Hof van Rameyen. "Nicolaas, de zoon van Peter Paul Rubens, heeft nog gewoond in dit statig Wit Kasteel", vertelt Willy. "Net als het Gestelhof, een stukje verderop, is dit prachtige kasteeldomein in handen van een Nederlandse familie. De kastelen zijn niet toegankelijk voor het publiek, maar het is zeker de moeite waard om er eens langs te fietsen via het fietsroutenetwerk. Vroeger werden grote kastelen omringd door pachtboerderijen. Hoeve De Boekt is er zo eentje. In de herberg hier kan je nog steeds terecht voor een frisse pint."

Met de Grote Nete op de achtergrond, wandelen we Gestel binnen. Het schilderachtige dorpje met het Sint-Lambertusplein, de Marollenhoeve, het gotische Sint-Lambertuskerkje uit de vijftiende eeuw, de pas gerestaureerde pastorie en centraal de zuilvormige schandpaal uit 1779 overtreft alle verwachtingen. "Gestel was oorspronkelijk de kleinste gemeente van de provincie, tot het op 1 januari 1965 werd ingelijfd bij Berlaar", vertelt Willy. "Het dorpszicht is sinds 1992 beschermd en volgens het Structuurplan mogen er bijvoorbeeld geen horecazaken komen in Gestel. Gestel is ons pareltje!" Helemaal verborgen achter de huizen liggen er in Gestel nog twee landbouw/glastuinbouwbedrijven van de broers Jef en Guy Tielemans. Als je het niet weet, zie je ze zelfs niet. "Hier kijken we met onze gilde op een groot scherm naar alle matchen van de Rode Duivels!" lacht Willy.

Op de terugweg naar huis houden we nog even halt aan het station. Samen met haar broer toverde Kathleen het oude stationsgebouw om tot een gezellig cafeetje en een boekenwinkel. Gewoon een kop koffie, of liever een optreden meepikken voor ik op de trein stap? Wat heeft een mens nog meer nodig ... ◗

To do

- De Caymaxroute: een wandeling langs de belangrijkste bezienswaardigheden
- Uitwaaien op de Netedijk
- City-caching, met een app Berlaar verkennen
- Quondam, middeleeuws spektakel op het domein van het Hooghuys, met steekspelen en demonstraties